

Vlada
Republike Srbije

TIM
ZA SOCIJALNO UKLJUČIVANJE I
SMANJENJE SIROMAŠTVA

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

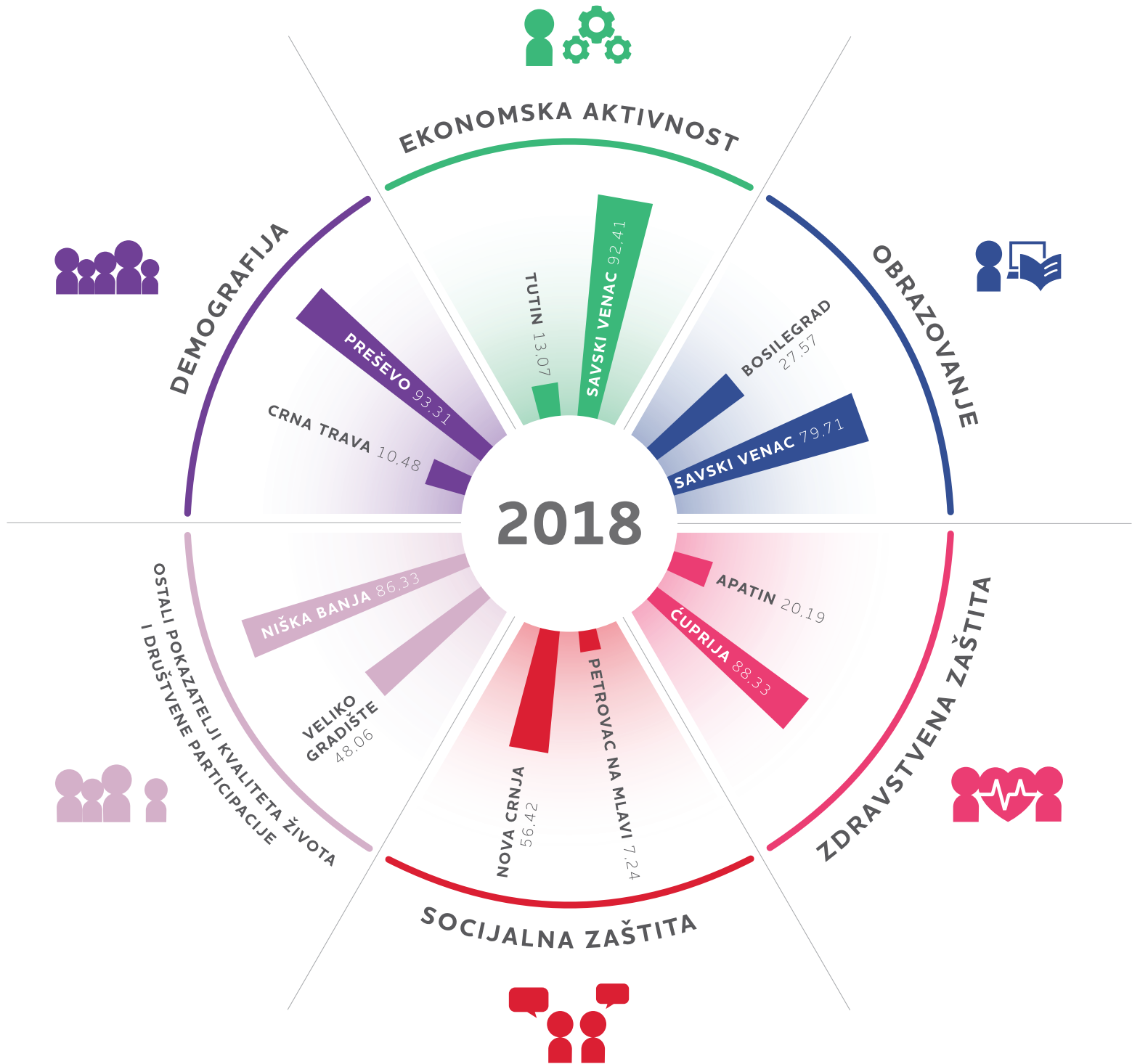
Indeks društvenog razvoja gradova i opština u Republici Srbiji

Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva Vlade Republike Srbije pripremio je novo, dopunjeno izdanje Indeksa društvenog razvoja gradova i opština u Republici Srbiji. Indeks društvenog razvoja je kompozitni indeks koji omogućava praćenje i poređenje postignutog nivoa društvenog razvoja među gradovima i opštinama Republike Srbije. Odnosi se na period od 2011. do 2018. godine i sve gradove i opštine u Republici Srbiji¹. Nivo postignutog društvenog razvoja u Republici Srbiji nije se značajnije promenio u 2018. godini u odnosu na 2011. godinu. Dok je 2014. godine postignut najviši nivo društvenog razvoja (49,34), u 2018. godini zabeležen je blagi pad vrednosti indeksa u odnosu na 2011. godinu (sa 48,14 na 47,74). U proteklom periodu, demografsku sliku u Srbiji karakteriše nastavak negativnih trendova. Nastavljen je trend starenja stanovništva, uz povećanje indeksa zavisnosti stanovništva (mladi i stari), a posebno indeksa zavisnosti starih. Ekonomska aktivnost uticala je pozitivno na društveni razvoj u proteklom periodu uključujući rast zaposlenosti, smanjenje nezaposlenosti i nominalni rast prosečne neto zarade. U domenu obrazovanja, ostvaren je napredak na

polju uključivanja dece uzrasta do 3 godine u jaslice, kao i obuhvat dece starosti od 3 godine do polaska u pripremni predškolski program predškolskim obrazovanjem i vaspitanjem. Takođe, u proteklom periodu, učinjen je značajan pomak u pogledu smanjenja stope odustajanja od osnovnog obrazovanja. Zdravstvena zaštita ostvarila je napredak u pogledu produženog očekivanog trajanja života, dok je stopa vakcinacije dece u opadanju. Udeo korisnika novčane socijalne pomoći relativno je stabilan u celokupnom posmatranom periodu (2011-2018), dok je udeo korisnika dečijeg dodatka zabeležio rast. Istovremeno, prosečne penzije i rashodi za socijalnu zaštitu po stanovniku ostvarili su nominalni rast. Ostali pokazatelji kvaliteta života i društvene participacije ukazuju na poboljšanje položaja žena u političkom životu, uz blagi porast apstinencije na izborima.

Izradu ove brošure omogućila je Vlada Švajcarske u okviru projekta „Podrška unapređenju socijalnog uključivanja u Republici Srbiji“.

1. Republički zavod za statistiku od 1999. godine ne raspolaže podacima za AP Kosovo i Metohija, tako da opštine sa teritorije AP Kosovo i Metohija nisu uključene u Indeks društvenog razvoja gradova i opština.

Opštine sa minimalnom i maksimalnom vrednošću Indeksa društvenog razvoja po domenima, u Republici Srbiji za 2018. godinu

Domeni indeksa društvenog razvoja gradova i opština

DEMOGRAFIJA

- U Republici Srbiji je 2018. godine živelo ukupno 6.982.604 stanovnika. Stanovništvo zemlje je smanjeno za 38,2 hiljade stanovnika u odnosu 2017. godinu, čime je ubrzan depopulacioni trend. U periodu 2011-2018. godine broj stanovnika smanjen je za gotovo 254 hiljade lica. Smanjenje stanovništva nije rezultat samo negativnog prirodnog priraštaja, već i negativnog migracionog salda.

EKONOMSKA AKTIVNOST

- Republika Srbija se tokom posmatranih sedam godina transformisala iz ekonomije koju je karakterisala stagnacija rasta i visoka stopa nezaposlenosti – u rastuću ekonomiju sa niskom inflacijom, eliminisanim fiskalnim deficitom, opadajućim javnim dugom, smanjenom eksternom neravnotežom i oporavkom tržišta rada. U 2018. ostvaren je rast BDP od 4,4%. To je najveći rast BDP u poslednjih osam godina i ovim rastom zaustavljena je dugogodišnja stagnacija privrede Republike Srbije.

OBRAZOVANJE

- Stanje u pogledu razvijenosti ljudskog kapitala u Republici Srbiji još uvek zaostaje za predviđenim projekcijama definisanim Strategijom razvoja obrazovanja, ali i ciljevima EU 2020. Procenat osoba starosti od 30 godina 34 godine koje su završile visoko obrazovanje, kao i procenat odraslih od 25 godina do 64 godine koji učestvuju u obrazovanju i obuci značajno je niži u odnosu na zadate vrednosti, što posledično doprinosi opštem nedostatku ključnih kompetencija i adekvatnih kvalifikacija radno sposobnog stanovništva, ograničavajući njihovu zapošljivost.

ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

- Zdravstveno zakonodavstvo Republike Srbije prilagođava se razvoju i reformi sistema zdravstvene zaštite u nastojanju da se prevaziđu nedostaci uočeni tokom dosadašnje primene sistemskih zakona, te da se bolje odgovori potrebama stanovništva za zdravstvenom zaštitom. Prema podacima Republičkog fonda za zdravstveno osiguranje, obaveznim zdravstvenim osiguranjem u Republici Srbiji 2018. bilo je obuhvaćeno 98,6% stanovništva i taj udeo je relativno stabilan od 2010. godine.

SOCIJALNA ZAŠTITA

- Najznačajnija novčana davanja usmerena na siromašne u sistemu socijalne i dečije zaštite Republike Srbije su novčana socijalna pomoć i dečiji dodatak. Novčana socijalna pomoć (NSP) je davanje tipa minimalnog dohotka. Pravo na novčanu socijalnu pomoć tokom decembra 2018. godine ostvarilo je 98.754 domaćinstava, sa približno 244 hiljada odraslih lica i dece - 3,5% ukupnog broja stanovnika. Dečiji dodatak se dodeljuje u jednakom iznosu za prvo četvoro dece u porodici, uz proveru materijalnog stanja i uslovljava se redovnim školovanjem. Pravo na dečiji dodatak, 2018. godine ostvarilo je približno 316 hiljada dece i mladih u Republici Srbiji. Opšta stopa obuhvata dece i mladih do 19 godina iznosi približno 23%.

OSTALI POKAZATELJI KVALITETA ŽIVOTA I DRUŠTVENE PARTICIPACIJE

- U Republici Srbiji uspostavljen je ustavni, zakonodavni i institucionalni okvir u domenu ljudskih prava, koji je usklađen s međunarodnim standardima u ovoj oblasti. Potrebno je nastaviti rad na promociji ljudskih prava i obezbediti dosledno sprovođenje pravnog okvira i međunarodnih standarda u celoj zemlji. Unapređenje rodne ravnopravnosti bio je jedan od prioritarnih ciljeva u prethodnom periodu, usled čega je došlo do poboljšanja položaja žena u pojedinim oblastima, posebno u domenu zastupljenosti žena u zakonodavnoj i izvršnoj vlasti. Promenama u izbornim zakonima uvedene su kvote za manje zastupljeni pol, što je dovelo su do povećanja učešća žena u zakonodavnoj vlasti. U Narodnoj skupštini je skoro 40% žena, a u skupštinama jedinica lokalne samouprave preko 31%. U procesu digitalizacije preduzete su mere kako bi pripadnici osetljivih društvenih grupa ostvarili pravo na informisanje.

Promene vrednosti indikatora u periodu od 2011. do 2018. godine

U narednim tabelama prikazano je kretanje vrednosti indikatora, po domenima u posmatranom periodu, te uticaj tog kretanja na vrednost Indeksa društvenog razvoja gradova i opština. U pitanju je prosek vrednosti za sve opštine i gradove u Republici Srbiji. Imajući u vidu da neke pojave utiču negativno na kvalitet života, te da je i u okviru obračuna Indeksa uzimana njihova recipročna vrednost, rast određenih indikatora negativno utiče na vrednost Indeksa društvenog razvoja.

	2011.	2018.	Promena 2018/2011.	Uticaj na Indeks društvenog razvoja
DEMOGRAFIJA	59,70	57,92	-2,97%	∨
Stopa živorođenih	7,97%	8,33%	4,53%	∧
Stopa umrlih	15,86%	16,38%	3,32%	∨
Stopa prirodnog priraštaja	-7,89%	-8,06%	2,15% ²	∨
Prosečna starost	42,41 god.	44,21 god.	4,24%	∨
Indeks starenja	127,36%	164,93%	29,49%	∨
Indeks zavisnosti stanovništva	50,04%	54,78%	9,46%	∨
Indeks zavisnosti starih	28,10%	33,92%	20,69%	∨

	2011.	2018.	Promena 2018/2011.	Uticaj na Indeks društvenog razvoja
EKONOMSKA AKTIVNOST	36,57	38,93	6,45%	∧
Stepen samofinansiranja JLS	63,23%	63,18%	-0,08%	∨
Prihodi od poreza na dohodak građana po stanovniku	8.074,13 RSD	12.550,51 RSD	55,44%	∧
Stopa zaposlenosti	25,64%	42,15%	64,42%	∧
Stopa nezaposlenosti	36,59%	26,53%	-27,50%	∧
Prosečna neto zarada	32.170,98 RSD	43.668,71 RSD	35,74%	∧

2. Stopa prirodnog priraštaja poslednjih decenija u Republici Srbiji beleži negativne vrednosti, te prikazani procentualni rast, zapravo ukazuje na dodatni pad negativnih vrednosti.

	2011.	2018.	Promena 2018/2011.	Uticaj na Indeks društvenog razvoja
OBRAZOVANJE	52,31	47,47	-9,25%	∨
Deca u jaslicama	11,05%	20,78%	87,95%	∧
Deca u vrtićima	37,53%	59,01%	57,23%	∧
Deca u pripremnom predškolskom programu	93,63%	100%	7,12%	∧
Deca u osnovnom obrazovanju	92,35%	94,11%	1,91%	∧
Stopa odustajanja od školovanja u osnovnom obrazovanju	1,27%	0,62%	-51,42%	∧

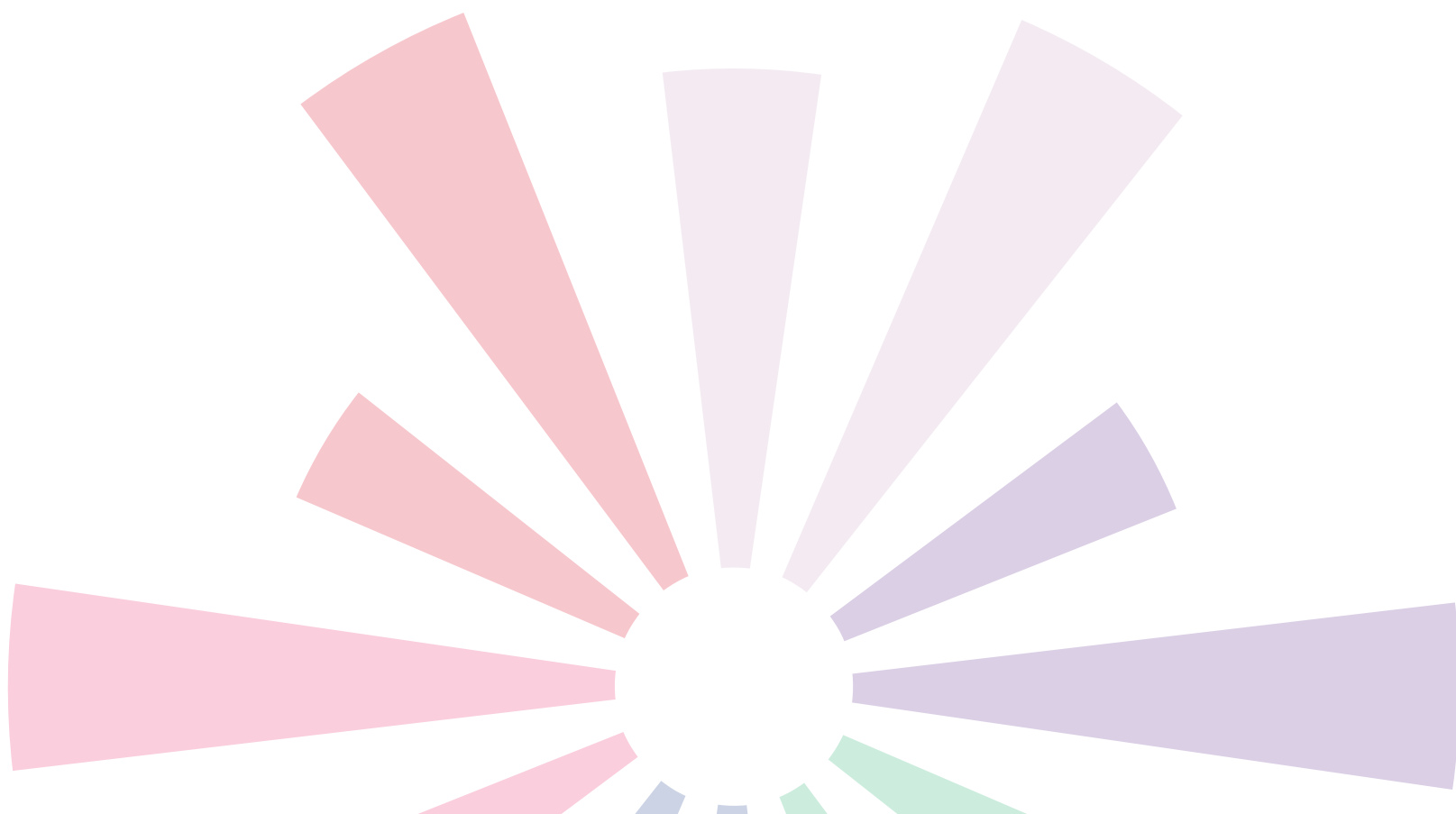
	2011.	2018.	Promena 2018/2011.	Uticaj na Indeks društvenog razvoja
ZDRAVSTVENA ZAŠTITA	54,26	58,93	8,61%	∧
Očekivano trajanje života	73,81 god.	75,01 god.	1,63%	∧
Broj lekara na 1000 stanovnika	2,39	2,35	-1,90%	∨
Stopa DTP vakcinacije	97,17%	95,83%	-1,38%	∨

	2011.	2018.	Promena 2018/2011.	Uticaj na Indeks društvenog razvoja
SOCIJALNA ZAŠTITA	27,82	26,71	-3,98%	∨
Udeo korisnika NSP	4,20%	4,17%	-0,84%	∨
Udeo korisnika DD	26,77%	22,19%	-17,10%	∨
Prosečna penzija	19.251,55 RSD	23.323,65 RSD	21,15%	∧
Rashodi za socijalnu zaštitu po stanovniku	854,40 RSD	1.634,88 RSD	91,35%	∧

INDEKS DRUŠTVENOG RAZVOJA

	2011.	2018.	Promena 2018/2011.	Uticaj na Indeks društvenog razvoja
OSTALI POKAZATELJI KVALITETA ŽIVOTA I DRUŠTVENE PARTICIPACIJE	72,21	70,25	-2,71%	∨
Maloletni počinioci krivičnih dela	0,90%	0,14%	-84,08%	∧
Punoletni počinioci krivičnih dela	0,46%	0,45%	-4,02%	∧
Deca žrtve porodičnog nasilja	0,26%	0,54%	110,44%	∨
Žene žrtve porodičnog nasilja	0,11%	0,72%	546,20%	∨
Izlaznost na lokalne izbore	63,19%	60,03%	-5,00%	∨
Udeo žena odbornica	21,04%	31,13%	47,92%	∧

O Indeksu društvenog razvoja gradova i opština

Indeks društvenog razvoja je kompozitni indeks koji omogućava praćenje i poređenje postignutog nivoa društvenog razvoja među gradovima i opštinama Republike Srbije. Indeks uzima vrednosti od 1 do 100, pri čemu veća vrednost indeksa znači i bolje uslove života u određenoj jedinici lokalne samouprave. Nastao je agregiranjem 30 indikatora u šest oblasti, uz prilagođavanje smera delovanja pojedinih indikatora. Drugim rečima, ukoliko određena pojava negativno utiče na kvalitet života, uzimana je njena recipročna vrednost. S obzirom da su korišćeni indikatori bili iskazani u različitim jedinicama mere, procesom normalizacije svi su svedeni na raspon od 1 do 100, kako bi se formirao jedin-

stven Indeks društvenog razvoja. Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva Vlade Republike Srbije inicirao je izradu metodologije i web aplikacije sa ciljem da ovaj alat stavi na raspolaganje svim zainteresovanim korisnicima, od donosioca odluka i kreatora politika, do samostalnih istraživača i analitičara. Aplikacija Indeksa društvenog razvoja optimizovana je za upotrebu na svim modernim pretraživačima, kao i prenosivim uređajima (pametnim telefonima i tabletima) nezavisno od operativnog sistema na kojem rade. Web aplikacija je optimizovana za rad i na najsporijim internet konekcijama, što je čini dostupnom širokom auditorijumu.

Funkcionalnosti indeksa društvenog razvoja gradova i opština

PRAĆENJE I POREĐENJE

Indeks društvenog razvoja pruža mogućnost praćenja i poređenja kvaliteta života u gradovima i opštinama na teritoriji Republike Srbije. Podaci se mogu sortirati prema šest oblasti: demografija, ekonomska aktivnost, obrazovanje, socijalna zaštita, zdravstvena zaštita, ostali pokazatelji kvaliteta života i društvene participacije.

MAPA

Vrednosti indeksa, kao i njegovih sastavnih domena dostupni su na interaktivnoj mapi za svaku godinu.

TREND

Na nivou lokalnih samouprava, moguće je sagledati razvojne trendove kako za Indeks društvenog razvoja, tako i za sve njegove domene, počevši od 2011. godine.

DOWNLOAD

U cilju daljeg korišćenja, moguće je preuzeti sve podatke koji su korišćeni u obračunu Indeksa, kao i sam obračun Indeksa i njegovih šest domena u csv formatu. U sekciji download nalaze se i sve tablice korelacije.

Link ka web aplikaciji Indeks društvenog razvoja gradova i opština
<http://www.socijalnoukljucivanje.gov.rs/indeks/>